

Resultaten JGZ Corona Thermometer

Aanleiding

Actiz en GGD GHOR Nederland hebben een eerste verkenning bij 44 JGZ-organisaties gedaan op de impact van Corona ten aanzien van de primaire JGZ-processen. De verkenning heeft uitgestaan in de periode 6 tot en met 14 mei 2020. 18 JGZ organisaties hebben op deze uitvraag gereageerd.

Onderstaande resultaten zijn gebaseerd op de reactie van deze JGZ-organisaties.

Ouders & kinderen

Opmerkingen & vragen in de afgelopen periode van kinderen

JGZ organisaties geven aan welke opmerkingen en vragen zij het meeste krijgen van kinderen.

Opgemerkt moet worden dat niet alle kinderen vragen stellen, mede ook ingegeven door de leeftijd.

De meeste vragen leven bij 12-18 jarigen.

- School/Onderwijs
 - Het niet naar school kunnen gaan.
 - Of het verstandig is om naar school te gaan?
 - Er komt (te) veel werk vanuit docenten.
 - Is er voldoende afstemming tussen docenten met betrekking tot de gegeven workload?
 - Verzoek vanuit onderwijs om een non-covidverklaring, die niet afgegeven kan worden.
- Sociale contacten
 - Onduidelijkheid over de regels wat wel en niet mag m.b.t. Corona.
 - Niet kunnen afspreken met vriendjes.
 - Waarom mag er geen fysiek contact zijn?
 - Wanneer mag ik weer naar familieleden als oma en opa toe?
 - Waarom mogen we niet mee bij het doen van boodschappen?
 - Waarom houden niet alle jongeren zich aan de maatregelen?
- Vaccineren
 - Waarom moet ik nu gevaccineerd worden, ik zie toch niemand?
- Sport
 - Wanneer en hoe kunnen we weer veilig sporten?
- Werk (bijbaantjes)
 - Mijn baas houdt zich niet aan de maatregelen.
- Leefomgeving
 - Waarom houden volwassenen zich niet aan de 1.5 meter?
 - Sprake van stress in huis, hoe moet hier mee omgegaan worden?
- Corona
 - Angst voor ziek worden van ouders, bekenden, vriendjes.

- Angst om zelf ziek te worden.

De Opmerkingen & vragen van de afgelopen periode van ouders

JGZ-organisaties geven aan welke opmerkingen en vragen zij het meeste krijgen van ouders. Naast de reguliere vragen merkt de JGZ op dat vragen met betrekking tot Corona vooral gaan over hygiëne en duidelijkheid van de maatregelen.

- Veiligheid
 - Is het veilig om nu naar een consultatiebureau te komen?
 - Waarom dragen JGZ-professionals geen PBM?
 - Waarom is er sprake van deurbeleid?
- Onderwijs
 - Ik heb een kind met een chronische ziekte, mag hij/ zij naar school?
 - Is mijn kind een proefkonijn als hij/zij weer naar school gaat?
 - Onduidelijkheid over de regels en de diversiteit in de regels onderling bij scholen.
 - Hoe moet ik het thuisonderwijs vormgeven?
- Corona
 - Hoe besmettelijk is Corona?
 - Combineren van de verschillende taken en rollen: hoe moet ik het nu doen thuis in combinatie met werk en onderwijs, opvoedvragen?
 - Verveling vanwege de duur.
 - Sommige ouders waarderen de quality time die nu is ontstaan.
 - Fijn dat vaders van pasgeborenen nu langer thuis kunnen zijn.
 - Jammer dat we niet met onze pasgeborene kunnen pronken.
 - Voor sommige moeders is het een reden om langer door te gaan met borstvoeding: er is meer tijd voor en het is fijn om zelf te kunnen voeden omdat kunstvoeding op kan raken door gehamster in de winkel.
- Vaccinatie
 - Hoe geven jullie invulling aan de 1.5. meter bij het vaccineren?
- Werk
 - Ik behoor tot een risicogroep, hoe ga ik om met de eisen van mijn werkgever?
 - Zorgen over baan en inkomen.
- Angst
 - Bij versoepelen maatregelen zijn ouders bang of de kinderen het wel aan kunnen.
 - Kinderopvang geeft aan dat deze angst vooral bij de ouders speelt en niet bij de kinderen.
 - De kans dat kinderen andere kwetsbare volwassenen ziek maken.

Behoeften van kinderen en ouders

Volgens de JGZ-organisaties hebben kinderen momenteel vooral de volgende behoeften:

- Weer naar school mogen gaan.
- Vrij kunnen spelen.
- Sociale contacten aan kunnen gaan en het sociale leven weer kunnen oppakken als uitgaan, hobby's en met vrienden afspreken.
- Structuur en duidelijkheid.
- Erkenning voor hun inzet op school, thuis en voor de maatschappij.
- Mogelijkheid om over corona te kunnen praten.

- Gepaste opdrachten vanuit school.

Volgens de JGZ-organisaties hebben ouders momenteel vooral de volgende behoeften:

- In kunnen gaan op vragen, makkelijk en toegankelijk contact.
- Duidelijkheid over balans werk/privé.
- Informatie over risico's en duidelijkheid over gekozen beleid en de achtergronden daarvan.
- Opvang als ze moeten werken, zeker ook omdat de opvang binnen het netwerk is weggevallen.
- Goede (digitale) bereikbaarheid om je verschillende vragen kunnen stellen.
- Mogelijkheden om te kunnen ontspannen.
- Praktische en duidelijke info over het hoe en waarom en dat de kinderen weer naar de peuterspeelzaal / school / opvang kunnen, dus ook eigenlijk de normale structuur.
- Voorlichting over de besmettingsrisico's.
- Ondersteuning bij de verschillende rollen, zoals bijvoorbeeld het zijn van ouder en leerkracht
- Perspectief voor de langere termijn.
- Luisterend oor met name om te kunnen ontstressen.
- Ondersteuning bij het verkrijgen van regelmaat voor de kinderen.

Bereik van kinderen

De meeste JGZ-organisaties geven aan dat zij alle kinderen bereiken. Alle JGZ-organisaties geven aan dat zij hierbij samenwerken met andere ketenpartners zoals scholen, crisisopvang, kinderopvang, jongerenwerkers, Veilig Thuis, Jeugdbescherming, jeugdteams en het CJG. Als knelpunt wordt ervaren dat sommige scholen geen informatie uitwisselen met de JGZ. Ook wordt aangegeven dat het contact met sommige ketenpartners wisselend is en versterkt zou kunnen worden.

Daar waar JGZ-organisaties niet in contact kunnen komen met kinderen en/of ouders worden de volgende redenen genoemd:

- Moeilijke bereikbaarheid van ouders (vaak wordt er dan samengewerkt met andere partners om dit op te lossen).
- Minder huisbezoeken op indicatie.
- Het zijn kinderen van statushouders en kwetsbare kinderen – JGZ-organisaties leggen waar mogelijk dan actief contact met de gezinnen.
- Het hebben van coronaklachten (bij gezinsleden).
- Groep die regulier ook al slecht te bereiken is.
- Eigen bewuste keuze van de ouders.
- Taalbarrière

Digitale voorzieningen om ouders en kinderen te bereiken

Vrijwel alle JGZ-organisaties zetten een vorm van digitale ondersteuning in om ouders en kinderen te kunnen bereiken. Sommige organisaties geven aan dat zij nog wat zoekende zijn wat het beste voor wie op welk moment werkt. Of hoe dit het beste te implementeren is in de organisatie. Vooral het gebruiken van beeldbellen wordt hierbij genoemd. Ook vragen de organisaties om meer landelijke regie. Niet iedere JGZ-organisatie is er nu op toegerust om met digitale voorzieningen te werken, dat wordt als een gemis ervaren.

Als praktisch knelpunt wordt vaker de privacy en AVG regels genoemd. Bijvoorbeeld het kunnen beschikken over actuele mailadressen van ouders. Er is nog veel onduidelijkheid over wat wel en wat

niet kan en hoe het gesteld is met de veiligheid. Ook wordt aangegeven dat deze digitale voorzieningen niet voor iedereen werken, met name bij complexe casuïstiek, statushouders of ouders van een bepaalde leeftijd. Het blijft belangrijk om de juiste mix in te kunnen zetten en aan te laten sluiten bij de doelgroep en de behoefte van kinderen en ouders. Het resultaat moet voorop staan; niet het middel. Ook beschikken niet alle ouders over de mogelijkheden om gebruik te maken van de digitale voorzieningen.

De reguliere taken van de JGZ

Bijna alle JGZ-organisaties geven aan dat zij de reguliere dienstverlening aan hun klanten deels hebben moeten opschorten. De volgende voorbeelden worden genoemd:

- Contactmomenten zonder vaccinatie (8 mnd., 2 jaar, 5-6 jaar). Het 8 mnd. consult wordt alleen nog op indicatie uitgevoerd.
- Contactmomenten op indicatie zonder medische tijdsdruk (bijv. extra visus controle met 3 jaar, wordt nu uitgevoerd met 3.6 jaar).
- Verschillende groepen PGO's.
- Netwercontacten waren minder (denk aan contacten met de verloskundigen).
- De massavaccinaties
- Inlooppreekuren
- Groepsconsulten

Grotendeels kan gesteld worden dat wat betreft 0-4 jaar het landelijk beleid JGZ ten aanzien van Covid-19 gevolgd is: het 4 weken consult, de contactmomenten met vaccinaties en screenings en de indicatieve consulten hebben afgelopen periode doorgang gevonden. Voor 4-18 jaar zijn de meeste activiteiten stopgezet behalve onderzoeken op indicatie, MenACWY en de screeningslijsten VO. Aanvullende taken buiten het basispakket zoals Video Home-training zijn stop gezet. Inmiddels proberen JGZ-organisaties zo goed als mogelijk de reguliere taken door te zetten, of deze taken op een andere wijze vorm te geven. Bijvoorbeeld door het inzetten van nieuwe technologie.

Reden waarom de reguliere taken (deels) zijn stopgezet zijn:

- Volgen van landelijk beleid.
- Niet noodzakelijke zorg wordt uitgesteld.
- Beslag op de tijd en capaciteit door de nieuwe inrichting.
- Benodigde inzet bij de GGD/crisisinzet Corona – inleveren van capaciteit.
- Capaciteit personeel in algemene zin om aan alle werkzaamheden en regels te kunnen voldoen.
- Veiligheidsmaatregelen beperken de mogelijkheden, niet alle locaties zijn geschikt daarvoor. Niet al het personeel wil onbeschermd werken uit angst voor besmetting, het kan ook risicovol zijn voor familieleden.

JGZ-organisaties maken een verschillende inschatting over hoe lang het nog gaat duren dat zij de reguliere taken niet (volledig) kunnen uitvoeren. Dit varieert van een aantal maanden tot een jaar, soms gekoppeld aan de beschikbaarheid van het hebben van een vaccin. JGZ-organisaties proberen hier wel zo goed als mogelijk op te anticiperen, maar zijn vooral ook afhankelijk van andere partijen.

Corona en de financiële consequenties voor de JGZ

Alle JGZ-organisaties geven aan dat zij verwachten dat de financiële impact van Corona enorm zal zijn. Zij geven aan dat er (extra) steun nodig is vanuit het rijk en de gemeenten om overeind te kunnen blijven. JGZ-organisaties zijn momenteel bezig met het inzichtelijk maken van de financiële impact. Eerste genoemde bedragen/schattingen zijn aanzienlijk. De volgende redenen worden door de JGZ aangegeven die een impact hebben op de financiële situatie:

- Het inzetten van extra capaciteit zoals managers, invalkrachten, bedrijfsartsen, projectleiders, ICT accountants.
- Een toename van het ziekteverzuim.
- Het aanschaffen van hardware om de reguliere zorg te kunnen blijven uitvoeren.
- Materialen in kader van de corona regels.
- Inhalen van werk, zoals bijvoorbeeld de neonatale gehoorscreening.
- ORT / het inzetten van mensen in de weekenden en avonden.
- Productieverlies door minder klanten per dagdeel.
- Het uitvoeren van de vaccinaties in een individueel consult in plaats van in groepen.
- Inhalen van contactmomenten.
- Hygiëne maatregelen
- Het inhuren van extra ruimtes.
- Terugbetalen van maatwerk gelden omdat er onvoldoende resultaat geleverd is.
- Stilliggen van reizigersvaccinaties (GGD-en).
- Extra werk voor het afzeggen van afspraken of het herplannen van afspraken.
- Het aanpassen van de werkplekken.
- Verdubbeling van de telefoonlijnen.
- Faciliteren van thuiswerken.
- Extra communicatie en voorlichting.
- Inzetten van extra callcenters.
- Sneller inzetten van tolken.
- Benodigde licenties voor gebruik digitale middelen.
- Extra reiskosten
- Oplopende verlofstuwmeren
- Extra overleg met ketenpartners zoals scholen.
- Extra contactmomenten bij kwetsbare ouders en kinderen.

JGZ-organisaties verwachten dat deze (extra) kosten de komende tijd nog door zullen gaan. Een extra impact wordt verwacht wanneer er meer ingehaald moet (en kan) worden, de landelijke maatregelen en impact van de 1.5meter inrichting bekend zijn en er een nieuwe realiteit ontstaat. JGZ-organisaties verwachten dat de financiële middelen door gemeenten naar beneden gesteld gaan worden, terwijl de kosten oplopen. Ook verwachten zij dat een aantal gemeenten geld gaan terughalen omdat reguliere taken niet zijn uitgevoerd. Er bestaat op dit moment voor de JGZ ook geen vorm van enige overbruggingsfinanciering.

Voor de langere termijn vreest men dat deze crisis tot bezuinigingen gaat leiden. Men verwacht een recessie en dalende inkomsten bij gemeenten. De ervaring is dat gemeenten vaak generiek korten en specifiek in het geval van een GGD: de GGD wordt niet als gezondheidszorg benadert, maar als regulier ambtelijk apparaat.

JGZ-organisaties geven aan het volgende nodig te hebben om deze risico's beheersbaar te maken/houden en om de huidige dienstverlening overeind te kunnen houden:

- Zekerheid over inkomsten
- Extra budget
- Ook als politiek en overheid een perspectief voor de JGZ bieden.
- Extra tijdelijke structureel overbruggingskrediet, waar niet individueel over onderhandeld moet worden met iedere gemeente apart.
- Coullance door gemeenten bij taken die niet uitgevoerd konden worden door Corona inzet.
- Duidelijkheid dat preventie ook nog steeds van belang is. Dit zou zeker ook landelijk/door het kabinet uitgesproken morgen worden: blijf investeren in preventie.
- Flexibiliteit bij toezichthouders zoals de inspectie.
- Zichtbare (landelijke) waardering voor de JGZ die het RVP overeind houdt en aan preventie blijft werken.
- Transitie in het aanbod van de zorg omarmen en doorzetten.

Corona en de impact op de capaciteit

Het beschikbare personeel bij de JGZ wordt met name ingezet op het laten doorlopen van de kritische processen. JGZ-organisaties geven aan dat (een deel van) het personeel wordt ingezet in het crisisteam en voor het bemonsteren en bron- en contactonderzoek, waardoor ze niet inzetbaar zijn voor de reguliere JGZ werkzaamheden. Het is zaak om deze mensen wel weer snel in te (kunnen) zetten voor de reguliere taken van de JGZ. Met het sluiten van de scholen konden een aantal medewerkers op andere plaatsen ingezet worden, nu de scholen weer (deels) open zijn, worden deze professionals weer teruggehaald. Positief is dat er meer interesse is van mensen om in de zorg te willen werken.

Bij sommige organisaties is momenteel sprake van een personeelstekort, waardoor aangegeven wordt dat niet alles ingehaald kan worden.

Corona heeft natuurlijk ook impact gehad op het privéleven van de medewerkers; met name bij mensen die klachten hebben (gekregen) en die tot een risicogroep behoren. Er wordt dan wel gekeken naar alternatieve werkzaamheden.

Duidelijk is dat er veel aandacht wordt besteed aan het welzijn van de medewerkers. JGZ-organisaties doen dit op verschillende manieren: via (externe) coaches, online overleggen, nabellen door leidinggevend etc. Veelal is er onrust over het onvoldoende beschikbaar hebben en/of niet gebruiken van PBM. Deze tijd vraagt veel flexibiliteit van medewerkers; het doorbreken van routine kan als stressvol ervaren worden. Ook neemt de werkdruk toe. Veel vragen gaan momenteel over de toekomst; wat is het perspectief? Het is JGZ eigen dat er vooral ook veel zorgen zijn voor de kinderen, ouders en de meest kwetsbaren in onze samenleving.

De relatie met de gemeente

Bijna alle JGZ-organisaties geven aan dat zij in gesprek zijn met de gemeente. Deze gesprekken met de gemeenten gaan met name over de bestrijding van de crisis en het oppakken van de wettelijke taak in de huidige omstandigheden. Andere gespreksonderwerpen zijn:

- De voortgang van de dienstverlening, de samenwerking, de noodopvang.
- Wat er momenteel niet opgepakt kan worden.
- Gevolgen voor de inwonende van de gemeente.
- Vooruitblik voor de periode hierna: impact op lopende ambities en ambities na deze periode.
- Extra aandacht voor gezinnen in kwetsbare situaties.

De gesprekken met de gemeenten worden als prettig en constructief ervaren. Soms hebben gemeenten de behoefte om de volledige JGZ-taken eerder te gaan starten. Echter, de gesprekken gaan nog niet over een oplossing voor het inhalen van de achterstanden en de financiële impact is echter nog niet (overal) aan de orde geweest. Men stelt dat de gesprekken pas echt kunnen gaan starten als er meer helderheid is over het financiële plaatje. Hier uiten JGZ-organisaties wel zorgen over: hoe gaan deze gesprekken lopen in kader van mogelijke bezuinigingen en tekorten? Wordt er dan nog blijvend geïnvesteerd in preventie?

De kansen van deze corona periode

JGZ-organisaties zien ook een aantal kansen ten tijde van Corona:

- Inzet van technologie
 - Meer gebruik van digitale communicatie (bijvoorbeeld voor overlegmomenten): het scheelt veel reistijd
 - Bereikbaarheid verbreden en verbeteren. Hierbij denken aan digitaal groepsaanbod, telefonische consulten, meer gebruik van over en weer communicatie via onze JGZ-app
- Flexibeler JGZ
 - JGZ laat zien dat ze goed zorg op maat kan leveren. JGZ geeft goede ondersteuning, werkt met andere afdelingen samen
 - Medewerkers gaan nu sneller ervaren dat flexibilisering werkt en welke goede effecten dat heeft
 - Meer gebruik maken van nieuwsbrieven/ informatievoorziening, voorbereidend of aanvullend op een consult
 - Bezinning op de reeds bestaande uitvoeringstaken
 - Ouders zijn nog meer in de regie dan normaliter
- Personeel
 - Arbeidscomfort van onze medewerkers: minder reizen en daardoor bijdrage aan duurzame samenleving
 - Sneller intern kunnen schakelen
- Landelijke afstemming
 - Er is nu landelijk meer overleg en afstemming gericht op de korte termijn
 - Meer focus met ketenpartners op collectieve preventie
 - De uitvergroting van de medische en psychosociale kennis van de JGZ. Het onderscheid met jeugdhulpverlening is duidelijker geworden
 - JGZ wordt als waardevolle schakel op scholen gezien, ook in relatie met huisartsen en medisch specialisten en andere ketenpartners.
 - Maatschappelijke impact van publieke gezondheid wordt in de samenleving erkent en is zichtbaar geworden.

Om deze kansen te benutten, is het nodig de professionals de ruimte te geven om hier meer invulling aan te gaan geven. De JGZ ziet mogelijkheden om deze kansrijke innovaties meer met elkaar te delen en met elkaar hier blijvend intensief in gesprek over te blijven. Voor het implementeren van een aantal van deze kansen wordt wel om landelijke regie gevraagd en moet er sprake zijn van voldoende investeringen in de JGZ. Het landelijk ondersteunen en faciliteren van deze beweging is nodig. Bovendien zou opnieuw gekeken moeten worden naar de reeds bestaande protocollen en richtlijnen zodat deze de flexibele inzet van de JGZ gaan ondersteunen en toelaten.

Om de nieuwe werkelijkheid ook daadwerkelijk duurzaam te kunnen borgen, vraagt men om het doorzetten van landelijk proces van de strategische koers onder regie van het bestuursteam en programmteam. Daarbinnen de juiste keuzes te maken en focus aan te brengen. Daarnaast is het nodig om de ruimte vanuit beroepsorganisaties, brancheorganisaties, inspectie en opdrachtgevers te krijgen om werkzaamheden anders in te richten. Er wordt vooral uitgesproken het oude los te laten en de creativiteit de ruimte te geven. Andere randvoorwaarden die worden genoemd, zijn:

- Goede (veilige) software en een gestandaardiseerde werkwijze.
- Als organisaties de professionals meer centraal stellen / stimuleer interdisciplinair werken.
- Het nieuwe beleid landelijk vaststellen en uitdragen zodat voor gemeenten ook duidelijk is wat ze wel en niet van de lokale JGZ-organisatie kunnen verwachten.
- Het goed en volledig benutten van het LPK.
- Nog meer inzicht in wensen van ouders .
- Blijvend in landelijke overleggen afstemmen -> bij voorkeur digitaal, waarbij goede voorbeelden worden gedeeld.
- Erkenning voor de meerwaarde die de JGZ in het zorgstelsel kan hebben (tijd en geld).
- Gekwalificeerd en voldoende personeel.

De bedreigingen van corona voor de JGZ

Corona kent ook een schaduwzijde. Als grootste risico vanuit de corona periode wordt genoemd dat er minder aandacht is voor preventieactiviteiten en we de 'stille' risicokinderen missen. Juist het blijvend investeren in de nieuwe generaties is nodig. Risico is dat er te makkelijk wordt geredeneerd dat we de huidige werkwijze wel door kunnen zetten omdat het nu niet (direct) tot (zichtbare) schade leidt. Die rekening zal dan (veel) later komen; meer stress in gezinnen, toename huiselijk geweld, opvoedingsproblemen etc. Daar waar de JGZ juist een enorme rol kan spelen bij het voorkomen van een aantal zaken die tijdens de Corona zijn ontstaan – denk ook aan de verschillen in armoede en gezondheid. Ook de economische gevolgen worden in dit verband genoemd. Als groot risico wordt gezien dat de financiële impact van Corona door gaat werken in keuzes die gemeenten (moeten) gaan maken. Keuzes die met name impact zullen hebben op taken die gerelateerd zijn aan preventie. Nu al merken sommige JGZ-organisaties dat gemeenten denken dat het allemaal met minder kan en de huidige inzet ten tijde van Corona als reguliere oplossing zien, waarbij er ook nog flink bespaart kan worden. Houd de publieke gezondheid - juist nu - in haar kracht. Als Corona iets laat zien, is het juist dat er *meer* geïnvesteerd moet worden in preventie dan minder. Ook wordt het behoudt van gezond en voldoende personeel als risico genoemd. Tot slot doen JGZ-organisaties een oproep om ook weer niet te snel alles vanuit Corona als succes te beschouwen en direct te implementeren. Voor sommige onderdelen is het nodig om hier goed onderzoek naar te laten doen. Om deze bedreigingen het hoofd te bieden, noemen JGZ-organisaties de volgende mogelijkheden;

- Houd focus op de transformatie, niet te snel taakgericht oppakken van activiteiten.
- Versterk de samenwerking met netwerkpartners.
- Ontwikkel wetenschappelijk onderbouwde preventieprogramma's.
- Geef de JGZ een rol in de richtlijnen van het onderwijs en de kinderopvang etc.
- Stem landelijke financiële kaders af.
- Houd oog voor het meenemen van de medewerkers.
- Blijf het LPK omarmen en uitdragen.
- Maak meer centrale afspraken voor de JGZ en breng de variëteit bij gemeenten in keuzemogelijkheden terug.
- Het werk echt anders gaan organiseren en blijvend mensen aan blijven trekken.

- Ook in tijden van crisis de JGZ taken overeind houden.